

Samenvatting

In tegenstelling tot wat kerkhistorici vaak hebben geschreven, begroeven gereformeerden na de reformatie hun doden binnen de kerkmuren niet alleen uit papistisch bijgeloof en wereldse ijdelheid. Met behulp van *memory studies* is in deze studie onderzocht welke rol de continuïteit van het begraven in de kerkruimte innam binnen de discontinuïteit die de theologie en liturgie van het calvinistische protestantisme na de Alteratie binnen Amsterdam teweegbracht. De graven zelf, zerken en voorwerpen waarop begravingen zijn afgebeeld vormden hierbij samen met de registers van de gravenmakers een belangrijke bron. In deze studie komen drie deelonderwerpen aan bod, te weten: de ruimtelijke dispositie van predikantsgraven, het begraven van de doden als werk van barmhartigheid, en de iconografie op grafzerken na 1578 in de vorm van bloemen en rook. In deze drie deelonderwerpen hebben we de sporen gevonden van voorreformatische handelingskaders en uitdrukkingsvormen die – al dan niet in gewijzigde vorm – gestalte kregen rond het begraven van de doden binnen de kerkruimte. Op de plaatsen waar de breuk met het rooms-katholicisme het meest voelbaar en aanwezig was, bleken de gereformeerde graven effectieve instrumenten te zijn om de ‘zuiveringen’ en ‘nieuwigheden’ die het calvinisme had gebracht te verhullen, om de ruimtelijke dispositie te herstellen en de gedeelde erfenissen van het vroege christendom passend te maken binnen het hernieuwde gedachtegoed van de reformatie.

Celine Oldenhage